

אמנה חינוכית

ינואר 2002 | טבת תשס"ב

השקפת עולם ערכית-חינוכית

הרשת לחינוך ממלכתי-הומניסטי מונחית על ידי השקפת עולם המשלבת מחויבות לתרבות הומניסטית בעלת ערכי מוסר ומדע כלל-אנושיים, לתרבות עשירה, פתוחה ומגוונת, ולפיתוחה של מדינת ישראל, ברוח מגילת העצמאות, כמדינה המחויבת לצדק חברתי ולשוויון מלא לכל אזרחיה.

מהשקפת עולם זו נגזרים ארבעה עקרונות-יסוד:

1. **מוסר הומניסטי** שקובע את קידום התפתחותם, רווחתם וכבודם של בני האדם כתכלית העליונה של החשיבה והעשייה האנושית. למוסר ההומניסטי תוקף כלל-אנושי, והוא מחויב לקדושת חיי אדם ולאהבת הבריות, לשוויון ערך האדם ולהרחבת חירותו, למיסוס יחסי סולידריות ושלוש בין אנשים ובין עמים, לצדק חברתי ולמימוש הפוטנציאל הגלום בבני האדם כיצורים אוטונומיים, תבוניים, מוסריים, יצירתיים וייחודיים.
2. **תרבות עשירה** הנסמכת על נכסי התרבות הכללית ועל מורשות התרבות היהודית, הערבית, הדרונית ואחרות של תושבי המדינה, תוך טיפוח הידברות פורה ומכבדת בין התרבויות ועידוד יצירה איכותית ורבת-פנים.
3. **גישה מדעית ונאורה** לחקר האמת ולפתרון מחלוקות, הניכרת בפתיחות דעת ובסובלנות, בחקרנות ובביקורתיות, ברוחב דעת, בטיפוח הדמיון והיצירה ובחשיבה תבונית הנסמכת על מיטב הידע ושיטות המחקר העומדים לרשותנו.
4. **חברה דמוקרטית** שבה אזרחים בני חורין ושווי זכויות מעצבים יחדיו את דמותה של החברה ונוהגיה בגישה פלורליסטית, הוגנת וסובלנית.

מטרות וגישות

1. איכפתיות ואחריות להתפתחותם התקינה ולרווחתם של צעירים ולביסוסה של חברה דמוקרטית, צודקת, נאורה והומנית. העשייה החינוכית תסייע לצעירים לממש את הפוטנציאל שגלום בהם, לרכוש דעת וכלים להתמודדות מוצלחת והוגנת עם אתגרי החיים, לפתח מידות טובות מוסריות ואזרחיות, ולהיעשות ללומדים-תלמידים – ביקורתיים, רגישים ותורמים לקהילה.
2. טיפוח כללי ורב-צדדי של אישיות התלמידים, תוך כדי הקפדה על פתיחות דעת ועל כבוד האדם, במטרה שיגיעו למיטבם בשלושה היבטים מרכזיים של הווייתם: כיחידים המממשים את הפוטנציאל הגלום בהם, כאזרחים מעורבים ותורמים בחברה, ובני-אנוש המרחיבים ומעצבים את אנושיותם מתוך זיקה להישיג התרבות הכלל-אנושית ולנכסי התרבות הישראלית על גווניה.
3. ביסוס לימודי התרבויות השונות במדינת ישראל על הערכים המשותפים של קדושת החיים, שוויון ערך האדם, עשיית צדקה ומשפט, אהבת הבריות, בקשת האמת ורדיפת השלום, תוך דבקות בגישה פדגוגית רבת-גוונים ובניתוחיות.
4. גישה פדגוגית המקדמת את התלמידים לקראת **ארבעה יעדים חינוכיים משלימים**:

♦ **חינוך לתרבות איכותית**, שחותר להרחיב, לפתח ולעדן את אופני ההתנסות והפעילות של המתחנכים באמצעות התודעות מודרכת להישיג רוח האדם בחשיבה, בעשייה וביצירה האמנותית. הוא פועל להקנות לצעירים את נכסי התרבות והמורשת ובה בעת ליצור מחויבות לסטנדרטים גבוהים במגוון מעגלי החיים.

♦ **חינוך לחשיבה אוטונומית וביקורתית**, שחותר לטפח אדם שיהיה אדון למחשבותיו ולמעשיו ולא שבו בידי סמכות חיצונית לו, דוגמת מוסכמות חברתיות, דעות קדומות, הרגלים ואופנות. הטיפוח של חשיבה עצמאית וביקורתית מעצים את כוחו של הפרט לבחון בביקורתיות את נכסי התרבות ומגמותיה, לקרוא ולפענח את מציאות חייו, לחשוף תעמולה והונאה, ולחזק את מודעותו ואחריותו לעמדותיו ולמעשיו.

♦ **חינוך לאישיות אותנטית**, שמחזק את אמונתו של האדם ביכולתו לתת לחייו פשר ומשמעות ייחודיים לו, לסלול לעצמו, מתוך חירות ואחריות, את דרכו בחיים; להפיק את תוכני חייו בדרך של הנעה פנימית והונה עצמית; לפתח נקודות ראות ודרכי ביטוי מקוריות.

♦ **חינוך לעשייה חברתית**, שחותר לפתח מעורבות ואחריות אישית כדי לתקן עוולות חברתיות, לצמצם פערים ועוונות בין מגזרים באוכלוסייה, ולטפח היכרות וכבוד הדדיים בין השונים.

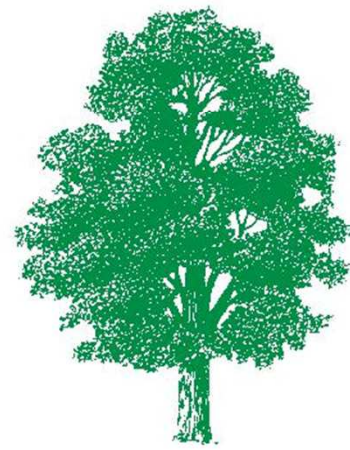
5. פלורליזם חינוכי המתבטא באוטונומיה של ביה"ס ליישם את עיקרי החינוך ההומניסטי על פי דגשיו ותפיסותיו, בקשב לשונות הבין-אישית והבין-תרבותית, ובהקפדה על שוויון בזכויות ובהזדמנויות – כולל מענה הולם לבעלי צרכים מיוחדים.

6. סביבה פיסית המאפשרת בטיחות אישית, חזות נעימה ומזמינה, תחושת ביתיות ידידותית, הכרות וקרבה בין-אישית, ותנאים הולמים לעבודה אישית וקבוצתית לתלמידים ולמורים כאחד.

7. אקלים בית-ספרי המאופיין ביחס הוגן ותומך כלפי התלמידים, באמון וכבוד הדדיים, בפתיחות דעת, בדרך ארץ, בסובלנות וברגישות לאולת.

8. דרכי לימוד התנסותיות ומשמעותיות שעושות את "עץ דעת" ל"עץ חיים" ליחיד ולחברה. את מפי-הידע אין לראות כתכלית העליונה, אלא כאמצעים לטיפוח אישיות התלמידים ולצידודם בדעת ובכלים הנחוצים להתמודדות נבונה, משמעותית והוגנת עם אתגרי החיים. משום כך על ההוראה להיות **מקשרת** – בין תחומי דעת, שיפוטיות ערכיים, הקשרים תרבותיים וניסיון אישי, ומתקשרת – נוגעת בעולם ההתנסותיות המשמעותיות של התלמיד ובמציאות החברתית-פוליטית בה אנו חיים.

הרשת לחינוך ממלכתי יזם

הומניסטי

رؤيا قيمية - تربوية

توجه شبكة التربية الرسمية الانسانية حسب رؤيا دامجة بين الالتزام بثقافة انسانية ذات قيم خلقية وعلمية انسانية عامة وبين ثقافة غنية ومنفتحة ومتنوعة، وبتطوير دولة اسرائيل حسب روح وثيقة الاستقلال كدولة عليها أن تلتزم للعدالة الاجتماعية والمساواة التامة في الحقوق والإمكانات لجميع مواطنيها.

عن هذه الرؤيا تنبثق أربعة مبادئ أساسية:

١. خلق انساني ينظر لتطور الإنسان ورفاهيته وكرامته على أنه الهدف الأسمى للتفكير والعمل الإنساني العام. للخلق الانساني فعالية بشرية عامة، وهو ملتزم بقدسية حياة الانسان ومحبة البشر وبالمساواة في قيمته وبتوسيع مجال حريته، وبتوطيد علاقات التضامن والسلام بين الأفراد والشعوب، كما أنه ملتزم بالعدالة الاجتماعية، وبتحقيق الطاقة الكامنة في بني البشر على أنهم مخلوقون مستقلون وعاملون وأخلاقيون مبدعون ومتميزون.
٢. ثقافة غنية ومتطورة تستند إلى كنوز الثقافة العامة وإلى تراث الثقافة اليهودية والعربية والدرزية وغيرها من تراث وثقافات أخرى لمواطني الدولة، خلال تنمية الحوار المثمر والمحترم للثقافات وتشجيع الأعمال الإبداعية النوعية متعددة الأوجه.
٣. نهج علمي منفتح للبحث عن الحقيقة وحل الخلافات. نهج يمتاز بانفتاح الفكر والتسامح والتحميص والنقد واتساع الأفق وتطوير الخيال والإبداع، والتفكير العقلاني الذي يستند إلى أدق المعلومات وطرق البحث المتوفرة لدينا.
٤. مجتمع ديمقراطي فيه المواطنون أحرار ومتساوون في الحقوق يبلورون معاً صورة المجتمع وأعرافه بنهج تعددي عادل ومتسامح.

الأهداف والتوجهات

١. المبالاة وتحمل المسؤولية لتطور الشباب الصحيح ورفاهيتهم ولتوطيد أركان مجتمع ديمقراطي وعادل ونزيه وإنساني. تساعد العملية التربوية الشباب على تحقيق طاقاتهم الكامنة، وعلى اكتساب المعرفة والأدوات لمواجهة ناجعة ومناسبة لتحديات الحياة، وعلى تطوير سمات خلقية ومدنية حسنة، وعلى ان يكونوا دارسين مواظبين وناقدين وحساسين ومعطائين للمجتمع.
٢. تنمية شاملة ومتعددة الجوانب لشخصية الطلاب، مع الحرص على انفتاح الفكر واحترام الانسان بهدف الوصول الى أفضل ما يمكنهم في ثلاثة جوانب مركزية لكيانهم: أفراد يحققون طاقاتهم الكامنة، ومواطنون مشاركون ومساهمون في المجتمع، وبنو بشر يوسعون ويبلورون انسانياتهم خلال نزعتهم لمنجزات الثقافة الانسانية العامة ولكنوز الثقافة في اسرائيل على مختلف أنواعها وأشكالها.
٣. يعتمد تدريس الثقافات المختلفة في دولة اسرائيل على القيم المشتركة مثل: قدسية الحياة، مساواة قيمة الإنسان، إحقاق الحق، العدل والقانون، محبة البشر، طلب الحقيقة والسعي من أجل السلام وذلك خلال التمسك بنهج تربوي متنوع ومتعدد المجالات.
٤. نهج تربوي يعمل على تقديم التلاميذ نحو أربعة أهداف مكملة:

♦ **التربية للثقافة النوعية** تسعى إلى توسيع وتطوير وتهذيب أشكال ممارسات وفعاليات المربين والمتعلمين بواسطة لقاءات تبين جميع انجازات الانسان في التفكير والعمل والأنتاج الفني. كما تسعى إلى إكساب الشباب كنوز الثقافة والتراث، وفي الوقت نفسه إلى خلق التزام بالمعايير السامية في مختلف دوائر الحياة.

♦ **التربية للتفكير المستقل والناقد** تسعى إلى تربية الانسان ليكون سيد أفكاره وأعماله ولكيلا يكون أسيراً لصلاحية خارجية، مثل المسلمات الاجتماعية، والآراء المسبقة، والعادات والمواضات. تنمية التفكير المستقل والناقد تعزز قوة الفرد ليتفحص بعين ثاقبة كنوز الثقافة واتجاهاتها، وليقرأ ويحلل واقع حياته، ليميط اللثام عن الدعاية والخديعة وليقوي ادراكه ومسؤوليته تجاه مواقفه وأعماله.

♦ **التربية لشخصية أصيلة** تقوي ايمان الانسان بقدرته على منح حياته تفسيراً ومعنى خاصين به؛ بمعنى ان يشق لنفسه طريقه في الحياة بحرية ومسؤولية، وان يستخلص مضامين حياته بحوافزه الداخلية وباكتسابه الذاتي وتطوير تصور وأساليب تعبير أصلية.

♦ **التربية للعمل الاجتماعي** تسعى إلى تطوير مشاركة ومسؤولية شخصية لتصحيح الغبن الاجتماعي ولتقليل الفجوات والعدائية بين قطاعات السكان المختلفة، ولتطوير التعارف والاحترام المتبادلين بين الفئات المختلفة.

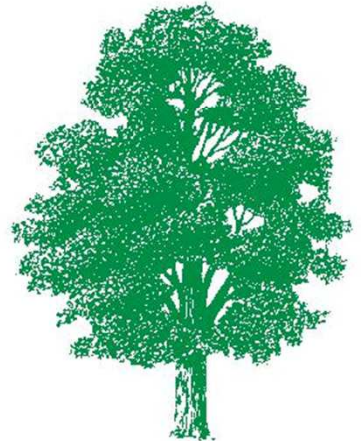
٥. التعددية التربوية والتي تتمثل في استقلالية المدرسة في تطبيق مبادئ التربية الانسانية حسب اهتماماتها ومفاهيمها والانتباه للتباين الشخصي والثقافي والحرص على المساواة في الحقوق والفرص، بما في ذلك توفير الحلول المناسبة لنوعي الاحتياجات الخاصة.

٦. بيئة مادية تضمن الأمن الشخصي، والمظهر اللائق، والاحساس بالألفة والود، والتعارف والتقارب الشخصي، والظروف الملائمة للعمل الفردي والجماعي للطلاب والمعلمين على حد سواء.

٧. مناخ مدرسي يمتاز بتعامل عادل وداعم مع الطلاب، بثقة واحترام متبادلين، وبانفتاح فكري، وبأدب وتسامح وحساسية للغير.

٨. طرق تعلم تجريبية وذات معنى تحول «شجرة المعرفة» إلى «شجرة الحياة»، بالنسبة للفرد والمجتمع. يجب ألا ننظر إلى المعرفة بحد ذاتها على أنها الهدف الأسمى بل هي وسيلة لتنمية شخصية الطلاب وتزويدهم بالمعرفة والأدوات الضرورية لمواجهة حكمة ذات معنى وعادلة لتحديات الحياة. من أجل ذلك يجب ان يكون التدريس رابطاً بين مجالات المعرفة، والاحكام القيمية، والسياقات الثقافية والتجربة الشخصية؛ ومرتبطة بعالم التجربة الهام للطلاب وبالواقع الاجتماعي - السياسي الذي نعيش فيه.

شبكة للتربية الرسمية العلمية

الانسانية

Humanistic Education

A MANIFESTO ENDORSED BY JEWISH AND ARAB EDUCATORS IN ISRAEL

I — WORLDVIEW AND PEDAGOGICAL OUTLOOK

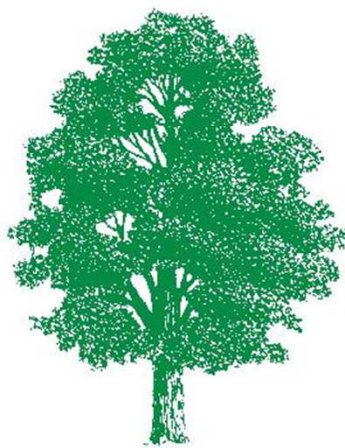
The **Network for the Advancement of Humanistic Education in Israel** is committed to a humanist culture that is founded on universal intellectual and moral values, to the ideals of an open society and pluralist culture, and to the development of the state of Israel, in the spirit of its Declaration of Independence, in accordance with the principles of social justice and equal civil rights. The humanist agenda is based on **four regulative principles**:

1. **Humanist morality** that promotes the development, welfare, and dignity of human beings as the ultimate end of all human thought and action — beyond religious, ideological, national or economic ends and values. The humanist morality is by its nature universal and cosmopolitan; it is committed to the fundamental values of equality, liberty, and dignity; and seeks to educate people towards autonomous and well-rounded self-realization as well as towards caring, fair and peaceful relations.
2. **Cultural richness** that is founded on the canonical culture as well as on the Jewish, Arab, and Druz cultural traditions, and that promotes a mutually-enriching collaborative effort that would yield a diverse and vital cultural life.
3. **Intellectual life** that is based on critical reason and the scientific spirit and that is marked by open mindedness, free and critical inquiry, rational, autonomous and creative thinking.
4. **Democratic society** in which all citizens enjoy equal civil rights and form together — in manners that are pluralist, tolerant, informed, and fair — the norms and features of their shared society.

II — AIMS, APPROACHES, AND METHODS

1. **Caring responsibility for the well-being and proper development** of students as well as for establishing a just, enlightened and humane democracy. The humanistic educational endeavor seeks to empower and guide students to actualize their potentialities, to acquire knowledge and skills for leading a decent and successful life, to develop worthy moral and civic dispositions, and to become life-long learners: critical, sensitive, and socially responsible.
2. **General and multi-faceted cultivation** of the personality of students, in a climate of intellectual freedom and mutual respect, that would lead them to the best life of which they are capable in three fundamental domains of life: as **individuals** who harmoniously and authentically realize their potential, as involved and responsible **citizens** in a democracy, and as **cultural beings** who enrich and perfect themselves through active engagement with the collective achievements of human civilization.
3. **Humanist multiculturalism** that promotes the study of the various cultural heritages on the basis of shared humanist values of life, equality, liberty, truthfulness, social justice, solidarity, and peace.
4. **Pedagogical practice that aims at the realization of four complementary ideals**:
 - **Quality of culture** as the ideal of extending, refining, and deepening students' modes of experience by guiding their encounters with the achievements of human civilization as well as cultivating their inner motivation and commitment to the highest standards in all areas of life.
 - **Autonomous and critical thinking** as the ideal that would help people to form their opinions in a rational, critical, and independent manner, so that they are masters of their thoughts and actions and not herd-like prisoners of external authority, social conventions, prejudice, superstition, and fashion. It further involves the intellectual ability to thoroughly and unbiasedly examine the quality, value and validity of opinions beyond initial impression and in light of relevant criteria and evidence.
 - **Authentic personality** as the ideal of leading one's life with special attention, respect and loyalty to one's human existence and unique nature, as well as of developing one's life-plan and spiritual content through self-nourishment and self-motivation — not being inertial, self-alienated, conventional, fake, or robot-like.
 - **Social and political involvement** as the ideal of responsible citizens who take upon themselves to fight moral wrongs, to decrease social and economic gaps, and to cultivate caring, tolerant, and peaceful coexistence among diverse communities.
5. **Educational pluralism** that is manifested in the autonomy of each school to implement the ideals and methods of humanistic education in light of its preferences, the unique characteristics of the community, and the special needs of its students.
6. **Physical environment** (of the school, the classrooms, and open spaces) that serves as a friendly space for activities of teachers and students, ensuring individual safety, and creates a pleasant atmosphere that is conducive to interpersonal learning and social encounters.
7. **Pedagogical atmosphere** of care, trust, support, respect, fairness, tolerance, free inquiry, responsibility, personal commitment, and reciprocity — without which even the best theory of humanistic education would fail to become a living reality.
8. **Teaching methods** that would transform the "tree of knowledge" into the "tree of life": creating fully-developed human beings whose culture is manifested not only in their broad learning but in their wise use and application of knowledge. Such teaching-learning methods are **integrative** — connecting various disciplines, moral evaluations, and cultural contexts, and **communicative** — appealing to students at the level of their own lived experience.

Humanistic Education

Network for